

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominic'a.

Locuinta Redactorului:

si
Cancelar'a Redactiunii:

in
Strat'a Morariloru Nr. 18.

Articolele nefrancate nu se voru
decedu numai de la corespun-
denti regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramai si nepublicati se
voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intregu . . 12 fl. „ „

Pentru Romanii'a:

pre an. intregu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ = 8 „ „
„ 3 — 10 „ = 4 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru siese care publicati-
une separatu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Programulu nostru si D. Caval. Pascariu et Comp.

Nil admirari!

Rot'a „niteliu“ intorsa a politice d'tale, Dle Cavalere, cu cursu apoi maru in directiunea apucata Sabliu si la senatulu imp. de Vien'a, pana in diu'a asta-di. Ai venitu la diet'a pestana, si au venitu cei-alti colegi ai dtale. Dar' cum ati venitu? O ruzne, de trei ori rusine! ati venitu ca nesce delicuenti, unulu câte unulu, — adi unulu, mane doi, poimane sinci, pana caudu cei remasi (a fara de unulu) vedendu că sunteti in majoritate, au schiopetatu si ei, chiaru cei doi cari intardiase mai multu, s'au infat'iatu si ei, pentru ca, precum diceau ei, s'e aiba ocaziunea de a spune magiariloru o vorba romanesca. Si pentru ce ati venitu asi? pentru că ati cunoscutu bine opiniunea publica a poporului romanu d'in Transilvani'a, ba chiaru si a celoru d'in Ungari'a in bestiunea de Uniune, ati sentitu viu presiunea acestui tribunalu necorruptibilu, sub presiunea continua a opiniunii publice romane ati statu sub totu timpulu petrecerii vostre la diet'a d'in Pest'a. Ati bravatu-o, inse nu barbatesce, ci siovaindu si v'scandu ati rateoitu fara compasu. Nu ati avutu neci unu programu. Erati intr'unu timpu 12 inisi impreuna si nu ve poteati unu cinci inisi neci macaru a supr'a modulu de purcedere. Ati elaboratu unu felu de memorialu (că-ci n'ati avutu barbati'a pentru unu proiectu de lege) in cestiunea unirii si nu ati cutediatu a-lu boteza neci macaru cu numele „dechiariatiune.“ Nil'ati impartesitu si noe deputatiloru d'in Ungari'a intr'o conferintia mestecata. Dupa ce ati oservatu resimtiulu nostru, v'ati svatu itiu a cere svatu de la intieptulu magiariloru, de la celu ce singuru au sciutu mai bine a ve apretiu: cătu ponderati! Aflandu desplacerea lui Deacu — ati amutitu; de memorialu pomenire nu s'au mai facutu. ca si „de strigis quae non sunt.“ Adeca, intr'o cestiune vitala pentru natiunea vostra, nu vi-ati intrebatu consciinti'a vostra de romani. . . ci ati alergatu la celu mai mare magiaru! (Pote fi că dv. ati auditu ceea ce se vorbesce d'in traditiune, că famili'a lui Deacu, mai nainte „Pescariu“ au fostu de origine romana, dar asta-di Deacu, ca si „Mailatii“ si altii o multime sunt mai verdi magiari decātu inisi si descindintii cei adeverati ai lui Arpadu, acestu obicei este lege pentru toti renegatii d'in tote timpurile si locurile, numai preaputune exceptiuni ni-au pastratu istori'a) Si de aci in colu nu ati mai vrutu a ve svatu cu fratii vostri. De aci in colu ati devenitu si mai „dissolutae scopae“ d'in ce ati fostu mai nainte. Atātu geneasa processiunii dvostre la Deacu cătu si „admirabila“ activitate ce ati desvoltatu (Dta Dle Cav. totu in frunte! totu cu activitatea „cea probata de 20 ani si mai bine“) in totu cursulu sesiunii, dar mai vertosu in cestiunea Transilvaniei, nu sunt inca bine dilucidate si ilustrate precum potesce ilustrulu nume alu Ilustrit'atiloru vostre si precum cere adeverulu celu curatu si interesulu nostru natiunale, me voiu incerca a suplini eu, reapucandu continuarea articulu intrepruptu in nr. 166. an. tr. CREDU CĂ ACUM VA FI CHIARU LA TAMPULU S'EU, (ce'a ce marturisesce si dta in scriosora ce mi-ai adresatu ne potendu-ti ascunde bine fric'a de innaintea adeverulu) ca s'e cunosca publiculu romanu „activitatea“ dv. si s'e judece intre ea si programulu nostru.

De nenumerare ori v'ati plansu, candu unulu candu altulu d'intre dv. că vi pare réu că ati venitu la Pest'a (marturi mi potu fi cei-alti condeputati cari inca au auditu) punendu vin'a candu pre unulu, candu pre altulu, pentru că nu v'ati intielesu innainte, pentru că cutarele v'au pofitu s'e veniti, pentru că . . . si mai una suta de „pentru că.“ Consciinti'a ve mustră si noi vedendu a nu se fi stinsu inca schinteu'a cea divina a romanismulu d'in peptualile vostre, ve compatimiamu si v'am pofitu in conferintia nostra pentru ca s'e ne unimu cu totii la o purcedere solidaria in cestiunea de natiunalitate si mai apoi in a Transilvaniei. Ati venitu, v'ati si invoitu intr' inceputu la tote. In privintia dtale Dle Cav. noi am doveditu si o rara generositate (credu că vei recunosce) lasandu-ti o portitia deschisa si invoidu-ne la nescari schimbări stilari numai pentru ca s'e nu fie dissunantia iu armonia generala. —

Intr'unu momentu de estasu adeca lasasi ca s'e te rapescu semiualitatea (este cunoscutu de obesce că nu te scii domină de felu) si ni intonasi că Dta esci „diplomatulu“ (ipsissima verba.) Noi, vai de noi, cari te scieamu numai Cavaleru, toti am incremenitu si uimiti (adeca, eră unii mai pu'tenu diplomati, cari rideau in pumni) priviamu unii la altii, intrebandu cu ochii, ce s'e facemu? Pre tacutē ne pitularamu, ne plecaramu innaintea diplomatiei si ne involramu in unanimitate a face schimbarea pretinsa, credendu in diplomati'a nostra cea scurta la vederi că emendarea pretinsa nu este esepiala, precum intr' adeveru neci că eră. Ce nu faci pentru Solidaritate! Si acést'a eră facta implinita dupa credinti'a nostra, cari credemu in cuventulu datu chiaru si de unu tieranu necultu, dar' apoi candu parol'a este „ca va leresca“ la „diplomati“ atunci nu reflectasemu in beti'a nostra momentana, rezultatu alu immensei bucuria d'in caus'a solidarit'atii! Noi inse, facusemu socotelele nostre fara „diplomati“ nostri, că-ce mai eră unulu, carele fu „mai“ diplomatu de a nu se scapă cu vorba spre a se vinde că „este“ diplomatu. Acestu domnu (josu cumancele!) este D. Ales. Bohatielu (supraporeclitu „patriarcu“ decandu au imblatu pre la Blasiu) carele cu cuvinte bine alese multiam in crederea conleputatiloru d'in conferintia, pentru onorific'a insarcinare de a substerne elu „resolutiunea“ la dieta, numai de un'a! i parū forte réu (precum marturisi cu adanca dorere) că nu eră de fatia si stenografi cari s'e fie semnatu elocintile cuvinte a le dlui Ales. Mocioni, carele au contribuitu atātu de multu pentru ca dsa (Bohatielu) s'e se faca solidariu, s'e presinte, s'e motiveze, s'e spriginesca s'e aperse cu barbati'a-i innascuta „resolutiunea“ cea solidaria a conferintiei deputatiloru romani si serbi. Dupa acesta serina sera natiunala urmă o nopte diplomaticosa-intunecosu. Dta Dle Cavaleru tota noptea n'ai potutu dormi de grelusii cei diplomatici (insu-si ai marturisi) dar ti-i-au alinatu betranulu diplcmatu, carele la 48 n'au fostu tribunu ca Dta, si prin urmare i-au fostu mai usioru a dormi si a visă cu dulce la muntii de aur (cei revindicati) si a te dogeni pentru netari'a diplomatica, dupa ce odata dechiarasesi in fati'a nepricepetiloru colegi că esci „diplomatulu“ Ce au urmatu, o scimu cu totii, parol'a s'au diplomatisatu, consciinti'a au adormitu in amortiela. Ba, au mai urmatu si fratele nostru d'in Banatu D. Aurelu Maniu, carele d'in era'nă trecuta portă in pusunariu decretulu de fiscalu cameralu, apoi DD. Petru Mihali si Sigism. Popu. Fratele nostru Mateiu Popu de la tabl'a reg. d'in Tergu-Muresiului n'a venitu la conferintia neci au subscrisu de felu resolutiunea, pote fi d'in caus'a triumfulu reportatu a supra-ne prin intrebările sale in veci memorabile, indreptate cătra noi intr'unu timpu bine panlitu candu nu eramu acasa, credendu că nu este cine s'e-i repunda, ca preutuliu iesuitu vorbindu d'in catedra cătra ereticii, cari nu-su de fatia in beserica. Cine sunteti? Căti sunteti? au fostu marile intrebări a le marelui autocratu. Suntemu Romani in tote impregiurările, barbati cu principie cari le marturisiu fara sfiela, — si numerulu nostru frate Mateiu, este legiune! N'ai vedintu? mai bine de 900 „barbati“ fruntea intielegintiei romane, dechiarandu in fati'a lumei că profeseza aceea-si credinti'a politica-natiunala. Si cu tote aceste, fratele nostru, in ametiel'a triumfulu reportatu a supra-ne, au facutu intrebare la amicii s'ei (chiaru ca si dta Dle Cav.) de mai are increderea alegatoriloru s'ei? — realege-lu-voru? Acestea mi-se descoperira cu ocaziunea trecerei mele prin Fagarasiu venindu de la Bucuresci. Ce respunsu va fi capetatu? Ce vei capetă si Dta Dle Cav., nu sciu inca, veti avē bunetatea de a ne incunoscinti'a, era alegatorii Dvostre s'e nu uite Maronianulu „Frigidus, o pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.“

(Va urmă.)

Retragerea romaniloru.

Sub acestu titlu aduca „Hazánk“ de la 30 si 31 ian. a. c. unu ciclu de articli, susemnati cu lit. P., d'in cari vomu reproduce momintele principali, pentru ca, cunoscundu-le cetitorii nostri, s'e potemu face si noi observatiunile nostre la reflexiunile isertitiunile cuprinse in acele.

„Nu una scire spune, că romanii si cu deosebire romanii Ardeleni voiescu a se retienē de la alegerile de deputati si astu-felu prin una conduita negativa a eserce presiune a supr'a legelatiunii magiare.

„Unele foie germane si cu deosebire „Ungarische Monatsschrift,“ care se tiene a fi bine informata, sunt convinse, că romanii locuitori pre teritoriulu coronei st. Stefanu capeta impulsulu („mot d'ordre“) d'in Bucuresci respectivu d'in Berlinu, cu intentiune d'a slabi si eventualmente d'a atacă monarci'a austro-magiara.

„Noi, ignorandu „politic'a inalta,“ vomu arunca aci una privire fugitiva numai a supr'a referentieloru patriei nostre.“

„Dupa-ce politic'a propriaminte nu e altu-ce de cătu crearea istoriei presintelui, tienemu a fi o mare sminta d'in partea romaniloru, că ei privescu numai la edificulu radiatu d'in visurile nu arare ori ultrasuperbe ale venitoriului, s'eu deca reprivescu, trecu preste una miia de ani pentru a-si reafila strabunii su vulturii superbi ai Romei.

„Reprivesca ei la trecutulu celu mai d'aprope, fiindu afara de ori ce indoieia, că zidariulu inainte de tote are s'e fia atentu la petr'a ori caramid'a, pre care voiesce a depune ce este de depusu.

„Reprivesca numai cu 25 ani inderetru; caute starea loru natiunale de atunci si o compareze cu cea presinte.

„Inainte d'ast'a cu 25 ani, deci numai cu unu patriaru de seclu mai inainte, una parte mare a natiunii loru eră d'accea-si sorte cu tieranii (iobagi) magiari; mancă panca cea amara a iobagiei, si in urm'a acestei-a abie potū se arete intielegintia, afara de preutii s'ei, in câte-va familie nobilizzate mai de demultu; limb'a loru eră in gradulu celu mai de diosu alu desvoltării; scolele loru in cea mai miserabila stare, si d'icu dieu, că de-cum-va a si potutu intră care-va in salonele consultărilor, abie ar' fi cutezatu a inceroă s'e-si desfasiure parerile in limb'a sa propria.

„Si adi? Barierele feudalismulu evului mediu au decadiutu; precum vietia loru spiretuala asiē relatiunile loru materiale au facutu una propasire insemnata; unii se afla in oficie remarcabile de statu; membrii natiunii loru ducu rolu ca reprezentanti in legelativa; limb'a loru e in usu la municipie si amnistratiune; starea loru baserecēsa si scolara se in bunetatesce necurmatu, si e iu ajunulu unei striformări radicale, care voiesce a o mediuloci, cu subsidu de statu, ac'a natiune, ce e condamnata d'atâte-ori de budiele sororei sale.

„Dara acesta versiune fericita, acesta regenerare a natiunii loru o potu ei multiam dora lupteloru sale, proprieteloru sale recuisitiuni? Nu voimu a recrimina: inse adeverulu istoricu inca nu-lu potemu falsifica.

„Natiunea magiara, ea insa-si, inpinsa de indemnulu s'eu naturalu de libertate si egalitate, cu pe fiii s'ei d'impreuna i a eliberatu si pe d'insii d'in buna savointia, si cu tote că faptul eliberării in genere n'a produsu apropiarea corespundietoria, ma reactiunea a reusitu a face d'in una massa insemnata a poporului, politicesce inca nedesvoltatu, inimici ai libertatii: acést'a n'a schimbatu conduit'a tierai ungueresci, ea n'a urmatu politic'a resbunării neci chiar' pre unu momentu, si indata ce ajunse a fi ea domn'a destineloru sale, a pasitu de nou pre terenulu ecuitatii si alu sintieminteloru fratiesci; poporeloru sorori d'in tiera li-a concesu mai multe drepturi decātu cele avute si s'a dusu pana acolo, de unde a merge cu multu mai departe ar' fi un'a cu sfasfarea teritoriulu tierai adeca cu sinuciderea.

„Nu afirmămu, că acést'a s'a intemplatu fara vre-una presiune. Inse se insiela tare, cari su presiunea acést'a intielegu presiunea materiala a vecinetatii.

„Asiē e, s'a intemplatu in urm'a presiunei, in urm'a progresulu ideiloru libertatii, a ecuitatii si dorintiei conesiunii fratiesci si in urm'a inimiculu comunu (reactiune si barbarismu.)

„Demunstratiunile d'in Bucuresci n'au influentiatu neci de cătu, ba amu potē afirmă, că si cu ocaziunea pertratării proiectulu de lege despre natiunalitati a produsu mai multu impressiuni rele in spirite; amu potē afirmă, că fara amenentiarile d'in

Bucuresci fratii nostri romani aru fi prosperatu mai multu in multe cestuni de una insemnătate mai mica.

„Precum dîseramu, nu ne amestecăm in labirintulu ramuros alu politice esterne, atâtu-a inse scimu, că romanii si ungurii, de-si n'au acei-a-si amici, dar' inimicii d'o miia de ani si pana adli sunt comuni, ei sunt avisati la una aperare comuna in contr'a barbarismului si la spriginulu poporeloru de origine germana.

„Suntemu convinsi si despre ace'a, că romanii locuitori pre terenulu Ungariei ce'a ce potu pretinde in privint'a existintiei loru natiunali n'aru dobendi-o su neci o zona si de la neci una natiune de pre fatia pamentului mai curendu de cătu de la natiunea magiara, care dupa marturirea istoriei, e liberala pana la luesuria si stimeza nisuintiele de libertate precum in sine asiè si in altii.

„Inse n'avemu indoieia neci despre ace'a, că facu unu reu servitiu precum patriei asiè natiunii loru acci-a, cari primindu ordinile de la omenii unei politice temerarie si provenitorie d'intr'unu isvoru pote nu curatu natiunali, — opunu celei mai bune intentiuni una rigida cerbicia:

„Conduita negativa pote influintia atunci candu basea ei este firmulu simtiementu de dreptu si consciintia curata; pote avè venitoriu, deca stâ fatia cu absolutismulu si cu poft'a de apesare; daca o observa una natiune cu unu trecutu mare istoricu in contr'a sembriatiloru reactiunii: inse relatiunile aceste, situatiunea acest'a nu se pote aplica ael, si chiar' politic'a contraria este ace'a, cu care fratii nostri romani potu ocupà si implè loculu meritatu su coron'a st. Stefanu.

(Va urm.)

D'in comit. Zurandu.

Comitele supremu contele Alesandru Haller indata la diu'a urmatoria dupa ce si-a tienutu instalarea a si plecatu si s'a dusu d'in comitatu. S'a dusu precum a venitu cu suit'a sa de trei magiari d'in comitatu Bihariei, intre cari si Toma, s'a dusu sè-si veda de gesiefturi. Si bine a facutu, pentru că bine a vedintu, că aici nu erà bine primitu, si bine s'a potutu convinge, că aici nu si-pote face gesiefturile, pentru cari s'a ostenitu aici cu patru cai si si-a trimesu inainte butoie de vinu. Simpatiele cu prandiuri nu se potu castigà; comitatulu cu paradii nu se administra. Era contele la alta nu se pricepe de cătu la prandiuri si la paradii. Romanii inse nu i s'au imbulditu nici la prandiuri, nici la ovatiuni. Bietii persecutori la comand'a mariei sale, faceau singuri tota paradia; si o faceau seracii in mondurulu de vera, pentru că Maria Sa nu suferia sè-i facea paradia in vestminte de ierna. A si patitu-o feciorii nostri, că de mult'a alergatura si de frigulu mare ce erà, patru zacu bolnavi, si caii a vre-o căti-va a crepatu; altii d'intre ei, de cătu sè mai faca astfelu de paradii nebunesci, mai bine s'a multiamitu de slusba, si s'a inclinat de sanetate domnului conte.

Se vede, că dlu conte tiene multu a fi fispanu numai pentru numele de fispanu, si rivnesce nesatosu la ovatiuni. Asiè in diu'a de s. bobotez'a nostra, mergendu contele cu trasur'a cu patru cai si cu 16. persecutori inainte, cătra Bradu, candu erà sè ajunga pe langa beseric'a de la Cebea, care e aproape de drumu, s'a intemplatu de preotulu in ornate besericesci cu multimea de poporu dupa elu, chiar' atunci facea procesiunea in giurulu besericeii, si chiar' atunci venia in facie precum mergea trasur'a; atunci contele strigà cătra cocisiu: „álj meg, nem látod, hogy elömbe jönnek“ (stai, nu vedi că vinu inaintea mea); trasur'a stâ, contele se dâ jos, merge inaintea preotului si a multimei, si candu asceptà sè auda cuventare si sè fia tamaiatu cu cadelnit'a, preotulu se intorce pe calea ce duce pe cealalta parte a besericeii, si poporu dupa elu; era contele a remasu — inchipuit-ve cum? — La prandiuri ducea pe omeni cu sil'a, si-i prindea de pe drumu; pe unu oficialu, care s'a escusatu, că nu i pote merge la prandiu, la amerintiatu, că lu-destitue d'in oficiu, si că-i porunesce sè merge la prandiu. — Apoi s'a apucatu si de nesce finanti, că pentru ce porta sialuri de ierna la grumadi; că, dîce dlu Haller, candu vine generalulu, atunci soldatiloru nu li este iertatu a fi in vestminte de ierna; asiè dar' dlu Haller este generalulu finantiloru. Cu capitanulu persecutoriloru tractà ca cu unu servitoriu, si poruncindu odata acestui-a ca sè-i faca cafeu'a, dise acestu-a, că nu se pricepe la astfelu de maestria; atunci contele recnca unu . . . si-si facu singuru caf'a. Pe husariulu comitatului, care este meritulu pentru a portà stafete mai grabnice, pentru că n'a voitu sè merge cu Maria s'a sè amble pripegu prin tier'a ungresca l'a destituitu d'in slusba, si si-a luat altulu si l'a dusu cu sine.

D'in tote aceste, cari de altmintere si-au si partea sa comica, se vedè, că totu este dar' adevratu aceea ce se audia de dlu conte, că nu sciu cum ar' fi; dar' chiar' d'in aceste se vedè de alta parte, că

gubernulu nu multa vedea pote sè-si facu cu unu omu ca acestu-a.

Sè mergemu inse ce-va si mai afundu in lucru. Contele Haller in indiscretiunea sa, sincera sèu tendentiosa nu cercamu, d'impreuna cu Toma adjutantulu sèu, a datu la lumina totu planulu èu tota intentiunea gubernului. Cumu, si care erà acestu planu ce insi-si l'a spusu si la unulu si la altulu? Mai antâiu si inainte de tote a lucrà intr'acolo, ca nici Hodosiu nici Borlea sè nu fia realesi in cercurile de alegere ale Zarandului: Secretariulu comiteului avea degià in pusunariu numele candidatiloru in loculu acestoru doi fosti deputati ai nostri; elu a si numitu pe acei candidati, si unulu erà chiaru domnialulu dlu secretariu Toma, era cela-l-altu — ah! numele acestui-a lu-retacemu, pãtru respectulu ce lu-avemu chiar' cătra acestu nume. Ce è mai multu, sèu loru nimica nu erà prè multu, dlu conte a provocatu pe unu oficialu, ca sè pasiesca acestu-a la candidatura contra fostiloru deputati, si candu acestu-a i-a dîsu, că nu se simte in stare a corespunde acestei chiamari, dar' si altmintere e seracu, are familia numerosa, si nu va potè traì la Pest'a d'in cei 5 fl. diurna pe dî, Haller i-a respunsu, că: are gubernulu bani, si nu lu-va lasà numai pe langa cei 5 fl. pe dî. — Mai departe intentiunea a dou'a erà a delaturà pe Hodosiu si pe Borlea si inca pe vr'o căti va d'in oficiu; de aci contele Haller in marinitatea sa impartia (cu gur'a) oficiuri peste oficiuri, pareà că aceste tote ar' fi fostu in portfoliulu sèu nu numai de comite supremu, ci nu sciu de ce felu de ministru; asiè, la unii li oferìa posturi de consiliari ministeriali, postu mai mare de cătu fispanatulu, la altii posturi de vice-comiti, la altii le promitea, că le va marì salariele, la altii posturi cu salarie mai bune, si la altii era-si altele si altele; pote că va fi promisulu vre-unu popa sèu protopopu, cine scie ce postu de vladica. Domnialulu, dlu conte a cugetatu, aci aici ca pe colea pe la domnialoru mai in lontru in Ungaria, va aflà inime corupte, caractere stricate. S'a insielatu. Toti a resistatu acestoru apromisiuni seducatorie, si a refusat, cu indignatiune as'felu de oferte ce vatema pe cei caroru se oferescu, si degrada pe ofertoriulu. — Dar' mai incolo, inca intentiunea mai erà a desfiintia comitetulu comitatului, si in urma la o eventuala resistenta, a aduce catane.

Asiè dar' a lucrà, ca fostii deputati sè nu fia realesi, ci sè fia alesi candidati adepti guvernului, a delaturà pe cei mai de frunte oficiali d'in posturile loru, a desfiintia comitetulu, si in urma a aduce si catane: éca descoperiri ce s'a stracuratu d'in gurele comiteului si sultei lui.

Acumu intrebamu, ce a castigatu guvernulu cu astfelu de omu? Noi credemu, că s'a compromis forte abilu, pote sè scie amagi — dar' nu in totu loculu si nu totdeauna si-pote aflà omenii. Si nicairi Haller n'a potutu face fiasco mai mare ca in Zarandu, si nicairi n'a potutu compromite guvernulu ca aici.

Dar' contele Haller a mai dîsu, că pentru aceea l'a trimesu guvernulu aici, ca sè veda daca acestu comitatu graviteza mai multu cătra Bucuresci sèu cătra Pest'a? Dar' pentru acest'u-a, guvernulu n'avea de a trimete aici chiar' unu comite supremu, ci pote sè incredintieze acestu lucru unu agentu de politica, de cari sciu că dispune cu redicat'a.

De altmintere contele Haller este si omu sinceru, si asiè nu va fi spusu neadeveru, daca va fi scrisu la guvernulu, că tote câte faime spaimentorie se latiseru despre acestu comitatu, tote au fostu si sunt mintiuni; acestu-a a dechiaratu-o si aici in publicu mai de multe-ori.

Amu scrisu aceste mai multu in interesulu guvernului, ca sè invetie a nu provocà indignatiunea poporului si compromiterea sa in facia comitatului si a tieriei. O cale este pe care nu se va potè compromite, si acest'a este calea dreptatii si respectulu simtiementelor natiunali. Sub hoc signo vinces. Sub ori-ce altu semnu te compromiti.

Corresp.

Cetimu in „Wanderer“ d'in 26 ianuaru:

(!) Bucuresci, 21 ian. (Influintia prusesca in crescere. Principele Carolu si armata. Colonelii Krentzki si Ursu.) Bratianu si Rosetti sunt inca totu consiliari intimi ai coronei si amici confidentiali ai principelui Carolu; ei sunt inse numai pentru acea ca-ci spriginescu si promoveza economi'a prusesca introdusa in Romania; ér' daca li-ar' veni voia a-si luà man'a de la oper'a care insii au creat'o, in acela-si momentu va incetà si totu prestigiulu loru. Paratunei inse intielegint'a de pusce cu acu se va fi iradecinatulu aici atâtu de tare, încâtu repetirea lui 11 februarie se va aretà ca unu pium desiderium. In acesta privintia Principele Carolu, odinora atâtu de sficiosu, pasiesce totu cu mai multa resolutiunea si taria. Inceputulu lu-feece concessiunea de cale fierata a lui Dr. Strousberg; dup'ace'a urmà instalarea unei missiuni militari, apoi

veni inlocuirea mai totoror chargeloru de curte cu personalu militaru prusescu, procurarea de arme prusesci, asisderea de lucratori prusesci in arsenalulu de aici, intruducerea regulamentulu prusescu in armata, punerea acesteia sub coman'l'a suprema a colonelului Krentzki s. c. l. In fapta contele Kaiserling si colonelulu Krentzki predomnescu asta-di nu nu mai pre principele Carolu, ci si intrega tier'a. O doveda despre acest'a avuramu de una-dile.

Dupa ce se votà legea, care concede oficialiloru de natiunaliitatea romana de ori ce rangulu sè intre in armat'a romana, Bratianu fece pre colonelulu Ursu, care servesce in armat'a austriaca, sè venia la Bucuresci. Ursu conduse la 1866 aperarea Lissei contr'a flotei italiene de sub Persano, pentru care fu remuneratu cu decoratiunea Mariei Teresi'a si, daca nu me insielu, cu titulu nobilitariu: de Margine. Bratianu si-indreptà atentiunea a supr'a eroului de la Lissa si, fiindu romanu, cercà a-lu cascigà promitiendu-i in numele guvernului rangulu de generalu si comand'a suprema a supr'a armatei romane, mîscandu-lu, precum observaramu, sè venia la Bucuresci. Ursu caletorì in coce in societatea unu oficialiaru prusescu si ambii traseru la otelulu „Concordia“. Bratianu nu mai erà ministru. Oficialiarulu prusescu se duse indata dupa sosire la palatiulu principelui, cercetà pre colonelulu Krentzki si capetà numai decatu audiintia la principele Carolu, care colonelulu Ursu o cercà in daru in cele doue dîle urmatorie. Krentzki nu voi sè aiba rivalu intr'unu oficialiaru austr. si sciu sè dispuna pre Principele Carolu astu-felu, in cătu elu respinse ori ce solidaritate cu indetoririle lui Bratianu fatia cu Ursu. — Pentru acest'a Ursu luà pre Bratianu si pre Rosetti la trei parale, si acestor'a apoi li succese in fine dupa doue dîle a miscà pre principele Carolu in cătu pre la 9 ore (!) ser'a tramise pre secretariulu sèu privatu in otelulu „Concordia“ ca sè chiamo pre Ursu la sine, in palatiu. — Colonelulu Ursu erà ocupatu chiaru cu pachetarea calabalicului si anuncia Principelui prin tramisulu sèu „că mane demanetia pleca si asta-di nu voiescu se incomodeze pentru elu“ (dass er morgen früh abreise und sich heute für ihn nicht inkommodieren wolle.) In diu'a urmatoria Ursu si plecà d'in Bucuresci, dupa ce tienù mai antâiu o lectiune lui Bratianu, care de buna sèma nu o va uità curendu Colonelulu Krentzki remase nescurtatu in putere sa, comandeza ca si candu ar' fi a casa, calaresce, a preambila si prandiesce la drept'a Principelui, stralucisce cu colegii sèi la tote receptiunile de curte in uniforma de gala prusesca si nu-i pasa că colegii sèi romani mai pieru de necasu. Declamatiunile pompose a le lui C. A. Rosetti in „favorea patriotismulu tronului si l. S. Domnitorulu“, dupa parerea mea nu sunt in stare a acopori nemulietimirea ce a prius radecine si la campioni cei mai rosii de odinora a Hohenzollernismului. *)

Apelu cătra intielegint'a natiunale d'in partile Ungariei si ale Banatului.

Miscările pentru alegori la diet'a viitoria s'au inceputu si decurgu pretotindenea cu o interesare seriosa si generale.

Vedemu tote partitele prin tote partile adunandu-se in dese conferintie, organisandu-se si desfasiurandu-si tota activitatea pentru o intrecere, o lupta nobile, constitutiunale.

Nu mai partia natiunaliitatiloru d'in patria si a numi partit'a nostra natiunale — nu s'a servitu inca de acestu dreptu constitutiunale, nu s'a organisatu, inca si inca n'a incoputu a-si desfasiurà activitatea solidaria, omnilateralu; — macaru ca abiè pote sè existe partita de interese, de aspiratiuni si de lipse atâtu de mari si legitime ca-si ale ei.

Fiindu deci că tempulu alegeriloru se apropia, servidu-me si eu de dreptulu ce trebeu sè-lu dèe cetatieniloru li beri ori-care constitutiune ce-si pretindu acestu nume, urmandu totu-o-data provocatiunei ce mi se face d'in parter mai multoru domni natiunalisti, mi-ièu libertate a invità pre stimat'a intielegintia natiunale, sèu d'in partile mai indepartate, pre reprezentantii increditi ai ei si ai poporului, la adunare si conferintia fratiesca publica in Temisiora pre dîu' de 26 ianuaru 7 februaru 1869 nainto si dupa mediadi. C programu recomendu d'in parte-mi:

*) Correspundintelu lui „Wanderer“ se pare a gresit a voia, d'insulu incarca vin'a „supr'a colonelului prussian Cremsechi, cunoscemu intentiunea, dar' nu ni-so paro ai curata, neci parerea provenita d'in convingere, — noi suntemu mai aplecati a crede că maresialulu curtii porta tot vin'a la acestu actu de putiena curtenire si cuviintia. Dl. Filipescu, (marsialulu curtii major domo) este d'intr'ac boeri ruginti, cari nu potu suferi neci talentu neci integritate de caracteru, mai vertosu candu aceste insusiri rare sunt a le unoru parveniti (cum dîcu dloru boerii) d'in Transilvania. Dieu, candu unu oficialiu ca D. Ursu, ar' vedè inferiuritate spiretuala si militare a dloru oficiali boierasi d'in Romania, cast'a intréga s'ar da de golu, si acest'a n'au vrut Dl. Filipescu. Eca enigm'a deslegata intr'unu modu forte si plu si mai probabile decatu celu d'in „Wand.“ Parerea acest'a o avemu pentru cuventulu că erà sè opatimu si noi d'in preuna cu doi colegi, chiaru asiè cu D. Filipescu, in tomul trecut, vrendu, mai nainto de plecarea nostra d'in Bucuresci, a no face omagie cuvenite la Domnitorulu Rlor.

Red. P.

1. *Constituirea adunării prin alegerea unui președinte și unui notariu său raportor.*

2. *Comunicarea de păreri întru interesul cauzei naționale și despre mijloacele de a-lu așeză și năvăla la ocaziunea alegerilor pentru dietă.*

3. *Combinări și aducerea de deciziuni în ambele părți.*

Domnii, cari voru avè zelul și bunătatea de a se înfățișa, sunt rogati a se însuși la dlu avocatul Ștefanu Adamu unde voru rescî localitatea adunării.

Sambata în preșerea adunării se va ține în cas'a familiei noastre, în cetate, fața de port'a fabricului, o conferință privată pregătitoare, la carea sunt poftiti toti cei ce se voru fi aflându pre acelu tempu în Tomisiora.

Verpeleth în 20 ianuarie 1869.

Antoniu Mocioni, m. p.

Nr. 32.

A p e l u

cătra onoratulu publicu romanu, și cu deosebire cătra preștimatele domne romane.

Conformu deciziei adunării generale a asociației naționale aradane pentru cultur'a poporului romanu de datulu 15. septembrie 1868. Nr. 17 la viitor'a adunare generale a acestei asociații, carea se va ține în lun'a lui maiu a. c. se va arangia o petrecere împreunată cu o sortitură de loteria în folosul asociației, alu carei-a substratu voru fi efectele și ori-ce felu de daruri, ce voru incurge timpuriu de la binevoitorii asociației.

Fiindu că totu rezultatulu acestei întreprinderi depinde mai multu de la calduros'a spriginire a onoratulu publicu romanu, — suscriș'a direcțiune, în firulu mesurilor luate pana acum pentru efectuarea deciziei mai susu provocatu, vine cu tota încrederea a se adresă cătra onoratulu publicu romanu, rogându pre toti și pre fiesce care: să binevoesca a sprigină într-prinderea amintita prin ori-ce felu de daruri, care li stau la dispozițiune.

Zelulu și insufletirea, cu care prestimat'a parte femeșca totu-de-un'a s'au destinsu la întreprinderi de felulu acest'a, dă subsemnatei direcțiuni firm'a speranță; că partea cea mai aleș'a a efectelor, ce voru fi a se pune la sortire, va incurge d'în munificență șesșulu frumosu, a damelor și a domnișoarelor noastre, care au modru de a contribuî la substratul sortiturii cu ori-ce felu de obiecte lucrate de manele lor, șeu și alt-cum castigat prin zelulu și insufletirea cătra scopurile asociației.

Darurile menite spre scopulu acest'a voru fi de a se tramite la subsemnat'a direcțiune pana în 31. martiu a. c.; d'în care privință pentru usioritatea onoratulu publicu, direcțiunea au însărcinat pre toti domni colectanți d'în afara: a primii astfelu de daruri, și pre langa o consemnare exactă, pana la terminulu atinsu a le transpune aice; care apoi cu numele daruitorilor numai decătu se voru publică pre calea foierilor periodice, și la adunarea generale se voru espune la privire d'în preuna cu tote acele, care dora onorații contribuitori voru află de bine a le tramite de-a dreptulu la direcțiunea subsemnată.

Eca dara ocaziunea pentru fiesce care romanu, de a contribuî și în acestu modru la scopurile asociației noastre de aice, care este: cultur'a poporului romanu; dar' de-odata ocaziunea, de a contribuî și la ace'a: ca convenirea noastră la viitor'a adunare generale să fie pre cătu se pote mai interesantă, și insufletirea naționale să se exprime în rezultate salutare!

Dati dara resunetu la aceste domnilor și domnelor d'în tote părțile locuite de romani! și prin concursulu domnelor vestre faceti, ca intențiunea asociației noastre cătu mai bine să o potemu realisă!

Aradu, 9 ianuarie nou 1869.

Direcțiunea asociației naționale aradane pentru cultur'a poporului romanu.

Președinte:

Mirone Romanu.

Notariu:

Petru Petruviciu.

Romani'a.

Toastulu dlui I. C. Bratianu

(ținutu în 1/19 ian. la banchetulu datu în onorea d.-sale de comercianții și industriei d'în Bucureci.)

(Fine.)

Acum, D-loru, care este a trei'a condițiune trebuțioasă noii societăți spre a prosperă?

Voiu areță-o îndată, d-loru, și ve rogu să oservati ca ceea ce vi espunu aici nu sunt teoriile mele, ci fapte severe și recunoscute pretotindeni. Cătu am fostu bolnavu acum de curându, citiamu istori'a romana, istori'a stramosilor nostri și am vediatu acolor cum s'au desvoltatu societatea romana. Am vediatu că în mai multe secole societatea romana s'a luptatu ca să constituie mai antăiu proprietatea, apoi egalitatea și în fine capitalulu. Acest'a este a trei'a condițiune pe care avemu să o creamu la noi.

Capitalulu este mijloculu celu mai puternicu, prin care nu numai se va ascură munc'a, producerea, dar' înca se voru însoți rezultatele ei; capitalulu creatu, pusu în circulațiune, la dispozițiunea fia-carui muncitoru, pre d'o parte ajută pre acest'a, pre de alt'a se imultiesce elu însuși. Principiulu celu mai salutaru alu economiei este, D-loru, că mai antăiu capitalulu trebuie să nu siedo nici unu minutu neproducătoru, și apoi ca să nu fia unu singuru bratiu, o singura întieligintă, care să fia în stagnațiune, care să nu pota produce d'în caus'a lipsei de capitalu. Eca condițiunea economică de care societatea are nevoia și de care se ocupău chiaru sunt acum 2300 de ani strabunii nostri Romani. Si ca să nu pericliteze nici proprietatea, nici libertatea, nici egalitatea, ei erău siliti să vina în totu minutulu și să caute mijloace, care să facă capitalulu să pota fi datu estinu; ast-felu acumu 2300 de ani, capitalulu potea să se puna la dispozițiunea muncii cu 5 și 6 la sută. Cădu ne întorcemu și privim la noi, vedemu, d-loru, că întracesta ne aflam cu 2300 de ani înapoi, nu de Europ'a, ei chiar' de Romani, de stramosii nostri. Prin urmarea instituțiilor de credetă sunt pentru noi nisece condițiuni sine quibus non, nisece condițiuni de care nu potemu se ne mai lipsimu și trebuie ca acesta idee se ne preocupe seriosu. Prin inițiativ'a particulă, prin influință noastră asupr'a corpurilor legiuitorie și asupr'a puterii executive, trebuie să facemu ca acele instituțiuni să se creeze cătu mai curându, că-ci dacă noi vomu sta cu braciile încrucișate, situațiunea se va îngreui și va veni o dî cându capitalurile straine voru veni a ne face condițiuni aspre, adică a ne desmosteni, dacă nu vomu luă noi însi-ne inițiativ'a pentru a creă aceste instituțiuni.

În privință a acest'a, dloru, asi dori ca să se facă meștuguri, să se facă adunări, asi dori ca toti omenii cari potu prin întieligint'a lor, prin capacitatea lor, să vina să discute în publicu, să pune luminele, științele lor la dispozițiunea tuturor și să asiedie condițiunile unui asemenea proiectu, ca să pota cu o dî mai înainte să devina unu lucru seriosu.

Dloru, mai este înca o trebuință ace'a despre care ni-a vorbitu on. d. Robescu, este înstructiunea publică.

Instrucțiunea publică trebuie să ne punem asemenea cu tote puterile noastre, ca să deă tote rodele ei, de care are nevoie societatea, fiindu că nici cu proprietatea, nici cu libertatea, nici cu egalitatea, nici cu pres'a liberă a dl. Candiano, nici cu intrunirile, în fine cu nici un'a d'în aceste-a nu potemu face nimicu, care să aiba taria, care să aiba valoare, dacă nu vomu avè instrucțiunea. Ce este în adeveru libertatea? Este unu mijlocu d'a-si exprime omulu ideele sale, de a-si exercită totă actiunea sa. Deca înse nu ai instrucțiune, n'ai idee, nu știi se apreciezi. Întreba pe unu țieranu, vorbeșce-i de libertatea presei și a intrunilor, și elu ti-va întorce spatele, că-ci nu are idee de ce este acestea, și este firescu lucru că, pe cătu tempu va remanè în asta stare, acelu care nu știe, o se fia stapanitu de celu ce știe. Că-ci celu care nu știe merge adese ori d'în ignoranță pana a se sacrifică pe sine însuși, după cum am vediatu d'în studiulu eo am facutu documentelor vechi, în care se vede că țieranii mōșneni, cându vindeau d'în împregiurări moștele lor, vindeau boerulu nu numai pământulu ei și pe ei însi-si împreună cu pământulu, fără să știe ce facu. Acești omeni numai prin instrucțiune se potu lumina. Instrucțiunea dar' este un'a d'în condițiunile indispensabile ale unei societăți.

Prin urmarea, dloru, instrucțiune, instrucțiune! — că-ci fără instrucțiune, fără lumina, nu vomu potè realisă nimicu; și chiaru decă am potè realisă ce-va într'o dî, nu o se potemu paștră ce amu facutu, că-ci vomu fi ca unu omu neghiobu, carui-a i-dai unu capitalu în mana ca să se procopsesca, și elu lu-perde, fiindu că nu știe nici cum se-lu facă, nici cum se-lu pastreze. În fine, dloru, instrucțiunea poporului este o condițiune, nu numai de prosperitate, nu numai de marire, ci este și o condițiune de esistență națională. (Prè bine! Aplause prelungite).

Mai este dloru, înca o a cincea trebuință pe care noi ne-am cercatu a o împlini, și pentru care ni s'a facutu ată-t'a crimă, ată-t'a critică și afara și în intru.

Amu realisatu ore-cari reforme interioare, ne-amu facutu toti proprietari. Dar' spre a paștră acele dobândite, ne mai trebuie unu lucru: mijloculu de apărare, cându va voi se vina cine-va să ne lovēsca.

Eu nu credu că este o crimă, cându unu omu, care are puțin bani în posunariu, ore care avere în cas'a lui, și-cum-pera unu revolveru, și-lu o pusculita în casa, ca să-si apere proprietatea lui. (Bravo, aplause).

Lasa că nu întielegu cum se pote face o crimă cui-va că ia mesurè de apărare, dar' me mira cum noue tocmai ne face o crimă că vremu să ne apărăm tocmai acum cându avemu ce apără. Mai înainte, dloru, nu aveam nimicu, erăm proprietatea acelu-a care se sculă mai de demenția: veneau Nemți, veneau Turci, veneau Muscali, veneau ori cine și noi erăm ai totoloru, numai ai nostri nu; — în fine n'aveam ce apără, ce paștră, dar' asta-di cându avemu o proprietate a noastră, o esistență a noastră națională, asta-di în sfersitu cându avemu unirea noastră de apărare, și mai cu sēmă unu domnu bunu pe care ddiu a voitu se ne ajute ca să-lu dobândim, pentru ce ore se mira lumea, pentru ce ni se face o crimă că ne armăm ca să potemu apără aceste daruri, aceste bunuri? Asemenea potu veni de cătu d'în incriminări dloru, nu partea a celor'a cari voiescu a ni rapa aceea ce amu dobânditu și dvostra întielegti ce aru voi ei să rapesca mai antăiu de totă. —

Dara fără voi'a lor, Romani'a va fi, va fi tare, și famili'a domnitoria de asta-di, cu concursulu națiunii, va fi totu de-un'a în capulu ei (viue și prelungite aplause).

Suntu cete-va dîle, d-loru, de cându totu în această sala amu mai avutu ocaziunea ca să vi mai vorbescu. Asiu fi avutu atunci multe se vi dîcu, dar' vi spunu dreptu că, de câte ori vorbescu în publicu, înghitu în mine multe lucruri ce asi dori să le spunu; dar' acum, fiindu că suntem între noi, voiescu s'o spunu:

Dorescu, d-loru, ca totu Romanulu s'aiba o pusca în mana și s'o porte cu vitegia și cându va trantî-o, să se scuduie pământulu, să se audia resunetu ei peste vâli și peste muntii, peste Carpati și peste Dunare și să se simtia că este acî unu poporu ce nu se va lasă a se ucide, (plause entusiaste și prelungite).

Ni s'a facutu crimă, fiindu-că amu dîsu că nu suntemu nici Turci, nici Nemți, nici Ovrei, neci Polonezi, nici Muscali, nici Tatari, și că suntemu Romani; — s'a citatu și s'a donaturatu unele d'în cuvintele mele, dar' nu s'a spusu totu, nu s'a citatu cea ce am dîsu despre originea și simpatiele noastre de ginte. Amu dîsu că suntemu de sange latinu, de sange romanu și că atunci, cându me gasescu în Franci'a și în Itali'a, me simtiu mai în familia de cătu cându sum în țier'a nemtesca... în cea ungresca mai alesu, (risete, aplause).

Aceste declarări nu s'au observatu, nu s'au reprodușu s'au uitatu cu totulu. Nu s'a vorbitu de cătu d'o parte a cuvintelor mele, d'ace'a parte în care am dîsu, analisandu pozițiunea noastră, că sum ortodosu! — Ei bine da, sum ortodosu!

Este, d-loru unu cetățienu d'incolo de Milcovu în Moldov'a, lu-chiama Negri.

Acestu Negri este unu omu ca noi toti; nu este unu geniu, că-ci pana acum Romani'a nu a nascutu înca geniu; ei bine acestu omu, acestu d. Negri, a ajunsu să fie unu cultu în Moldov'a. Sciti pentru ce? Pentru că tatalu său vitregu, Konaki, i dîse într'o dî că vrè să-i deă starea sa totă, să-lu facă bogatu mare, numai să-si schimbe numele lui d'antăiu. Elu nu a voitu d-loru.

Apoi decă d. Negri nu a voitu să-si schimbe numai numele de familie, cum voiti ca eu să-mi schimbu numele de Romanu și religiunea mea? (aplaude prelungite)

Mi-aducu aminte, cându am plecatu în Parisu la investigațiune, tatalu meu, mamei mele și fratelui meu celui mai mare, li eră tēma ca nu cum-va să-mi perdu religiunea. Ce s'a întemplatu înse? Cându m'am dusu la Parisu, m'am facutu mai bunu ortodosu, totu asi cum s'a facutu și Petru Maior și Sincai și toti în fine căți s'au luat sub Maria Tereși'a și s'au tramesu la Rom'a ca să vina de acolo cu idei de catolicismu și să catolicesca pe Romani, dar' dloru ei s'au facutu mai ortodosi, mai Romani de cătu erău cându pleasera.

Apoi decă pre tempulu acelu'a de subjugare — și în Austri'a — nu a potutu să-i întorca pe acești omeni de la credință lor și decă cându erăm copilu, nu-am potutu-o renegă nici eu, nici alții ca mine, cum voiti dvostra asta-di, pentru placerea unoru amatori, ca unu poporu întregu să se lapede de religiunea lui, s'o renege și să n'aiba curagiulu d'a spune că este de religiunea stramosilor săi, care si-au versatu atăt'a sange pentru conservarea ei și pentru noi? (aplaude prelungite).

Dloru, me aflam în tempulu caderei lui Cuza în casa la baronu D'Avril, acolo mai eră unu strainu și d. Simiciu tēnerulu, ginerele lui Cara George. Acolo se află și unu abate, unu preotu catolicu forte invetiatu.

Noi strainii vorbiām fia-care, să întielege, de nevoile noastre și abatele ne puneă cestiunea și dîcea: nu e alta mântuire pentru dvostra de cătu să ve faceti catolici, și noi catolicii, Pap'a, o să ve scapăm prin influință noastră.

Am vediatu atunci pe dlu Simici sarindu despre scaunu și nelinistitu, și i-am dîsu: potolesce-te. — M'am întorsu apoi cătra abate și i-am dîsu: ti-fagaduescu să-mi schimbu religiunea, dar' mai antăiu se mi-deslegi o atoria, pentru ca se me convingu că nu voi face de geab'a acestu sacrificiu: cum se face că națiunea polonă, care este cea mai catolică d'în lume și care a facutu cele mai mari sacrificie pentru catolicismu, a patîtu și a suferitu atâte, și voi ati statu cu manele încrucișate și ati lasatu pe Rusi'a să facă d'în Polonesi ce a voitu? (Aplause prelungite). Cum dar' voiti voi să credemu noi asta-di că, decă ne vomu face renegati, o să veniti voi să vi versati sangele pentru noi? cându n'ati facutu-o pentru vechii vostri coreligionari! Se ve vedu antăiu facundu ce-va, și apoi vomu vedè; pana atunci sum și voi fi ortodosu cum ne-a lasatu Ddiu. Abatele a tacutu, că-ci n'avea ce obiectă.

La noi, ca și în tota lumea, dloru, religiunea joca unu rolu forte mare. Naționalitatea noastră, ca și a Greciloru, a Serbilor, a Bulgarilor și a tuturoru poporeru în fine, cari sunt de această religiunea ortodosa, si-a gasitu scaparea lor numai în unirea lor cu beserica, de aproape 800 de ani în-cua! Prin această strinsa unire s'a scapatu naționalitatea; cum voiti dar' ca eu asta-di să o renegă? (Viue aplause).

Acest'a ar' fi o adevărată crimă națională, o ineptia politică.

Noi dloru, avemu să fimu cea ce suntemu, ce amu fostu totu-de-un'a. D'acî nu resulta ceea ce place inimicilor nostri a deduce. Pentru că voim a paștră vechi'a noastră religiune națională, ni s'a dîsu că suntemu muscali. Dar' cându vorbim de ortodosi, numai la muscali trebuie ore să ne gandim? Dar' Grecii, dar' Serbii, Bulgarii, Albanesii, Macedonenii,

Panslavisti sunt ore? Voru ei ore perderea naționalității lor contopirea lor în cea rusescă? Nu, dloru. Căndu Muscalii au venit la noi, ei au oautat să ne lovescă până la ranunci și noi i amu uritu pentru că ne sugrumău. Totu acestu simțimentu avemu pentru toti căți voru avé asemene tendintie. Suntemu ortodosi înse voimu să fimu la noi acasa; potu si Rusii să fie în buna voia ortodosi, cum sunt, dar' la ei acasa, ér' nu pre spinarea noastră. (Bravo! aplause). Voimu să urmăm a fi ortodosi, înse cu beseric'a noastră, în cas'a noastră, cu clerulu nostru romanu, care a fostu totu-de-un'a în capulu poporului în lupte pentru naționalitate. (Aplause) Sē nu ni se dīca dar' că, deca nu ne renegăm religionea, suntemu muscali, suntemu panslavisti.

Nu, d-loru; panslavisti potu fi tocmai acei-a cari ne propunu a ne schimbă religionea, că-ci tocmai prin acēst'a s'ar' pune în periclu naționalitatea noastră. În adevēru cāndu omenii cari aspira la unu rolu politicu în tier'a lor si-aru schimbă religionea, s'aru face catolici, atunci tota influinț'a lor ar' fi pierduta, Panslavismulu ar' profită d'acēsta gresiela, ar' exploată simțimentulu religiosu alu natiunii, ar' arētă pe barbatii politici ce lupta pentru naționalitate și dreptu, ca pe nesce renegati, ca pe nesce lepadati de lege; astufelu aru nimici actiunea lor si s'aru pune în faci'a poporului ca singurulu aperatoru, ca singur'a mantuire a credinției stramosiesci romane, pe care acei renegati voru se o tradē catolicismului. Éca adevēratulu periclu, éca usi'a pe unde pote intră panslavismulu. Pre cătu tempu vomu tienē-o închisa, n'avemu nimicu a ne teme. De aceea o repetu suntemu si vomu romanē ortodosi, cāedintiosi tradițiunii religioase a strabunilor, adeca naționalității nostre chiaru. (Aplause).

S'a mai dīsu că suntemu muscali, fiindu că compatimim cu toti conlocuitorii nostri d'în Oriinte. Apoi d-loru d-vostra în mahalalele d-vostru cu vecinii d-vostru, dēca trairi în pace cu ei, dēca trairi în armonia, trebuie ore se vi face cine-va, o crima pentru acēst'a? Ni se dīce că suferim pentru ei, apoi este naturalu că trebuie să suferim, fiindu că altmintoreea ne ar' lipsi chiaru instinctulu conservării.

Dar' pote că nu le place unoru-a ca acestu simțimentu de solidaritate să se desvolte în poporațiunile Orientului, fiindu că știu că, d'în diu'a cāndu va fi o solidaritate între poporațiunile Orientului, nu o să mai pota să ne împartia cu totulu. (aplause).

D-loru, asi mai dīce ce-va, dara . . . nu știu cum o să mai întorca cuvintele mele, — nu în protiv'a mea ei în protiv'a tierci — d'acē'a me oprescu și sfersiescu cu unu cuventu.

Oriintole, dloru, este alu acoloru cari lu locuescu, cari lu-poseda de secli cari în fine lu-au în posesiunea lor de la mosi sramosi și, deca chiar' poterile cele mari, cāndu se jicnesc unu interesu alu unei-a d'într'e ele, să stringu tote ca să declare că este solidaritate între ele, eu atātu mai mare ratiune este, pentru poporațiunile cele mice cele nepoternice, ca să simta poternicu, că si ele sunt solidaritate într'e d'în se, si se vie la convinținea si la otarirea aceea, d'a privi ca amici devotati ai naționalității lor pe acei-a cari voru avē o simțire de compatimire fratiesca pentru d'însele, si este forte naturale ca să se tema de cei ce voru fi inspirati de alte simțimente.

Oriintele, dloru, este alu nostru, alu Greciloru, alu Serbiloru si alu tuturoru celoru-l-alti care lu-locuescu, este chiar' alu Turciloru, deca voru voi si ei să traiesca în viet'i'a noua. (Ilaritate, aplause). Acei-a dar' care voru veni de acum înainte cu alte pretensiuni, cu alte aspiratiuni de cătu acestea, — fia cu tendintie de panslavismu, fia de pana magiarismu, séu ori care alte; — voru fi priviti ca inimici d'acele poporațiuni, — am dīsu-o în Camera si o dīcu si aci.

Deca însu-si tatalumeu s'ar seculă d'în momentu si ar veni să lovesca naționalitatea mea patri'a mea, voiu întorce cu dorere ochii . . . dar' lu-voiu lovi fără crutiare.

(Bravo! . . . Aplause entusiaste si îndelungu repetite.)

Noutăți Straine.

ORIENTU. Ochii tuturoru observatoriloru, ce se intereseza de venitorulu celu mai d'aprope alu situațiunii politice europene, sunt îndreptati cătra resaritu respectivu a supr'a Greciei.

Conferinț'a d'în Parisu, acestu areopagu ominoșu pentru libertatea și prosperarea poporațiuniloru d'în Orientu, accepta cu nerabdare respunsulu Greciei la conclusele ce i le-a împartiasftu principele Walewsky.

Ce va face guvernulu e'inu? supune-se-va prescrișelor conferinției, séu, — ascultandu vocea potintie a unui poporu, care mandru de trecutul său gloriosu și însufletitu de aspiratiunile cele mari ale libertății, unității și maririi naționale, vine a cere sēma de la tiranulu usurpatoriu pentru patimele și suferințiele, cu cari acelu-a încercă si inca n'a încetat a sugrumă existinț'a unoru țiere frumoșe, unoru natiuni glorioșe, — va enunția sosirea momentulu, care va decide sorte orientulu.

Una corespundinț'a d'în Londr'a a diariulu „Independ.“ vrē a ști, că Greci'a numai atunci se va învōi la conclusele Conferinției, dēca acēst'a le va modifică. Guvernulu grecescu se simte prea atinsu de tonulu celu imperativu alu domniloru intruniti în

Parisu. Mai multi ministri si între acești-a ministrulu de resbelu Spiramiliōnu au nascutu în tienuturile supuse Turciei, si astu-felu opusctiunea în ministriu e mare în contr'a concluseru d'în Parisu, populu e pre langa d'ins'a. Armata arde de dorulu luptei în contr'a turciloru. Regele stă sub influinț'a opusctiunei. — Si dēca conferinț'a n'ar moderă conclusele sale? Ruptur'a diplomatica între Greci'a și Turci'a nu va încetă. Se pote întemplă, că pre apele Greciei se voru tramete nai observatorie d'în partea Angliei și Franciei, pentru a mediu-loci respectarea drepturiloru întrenatiionali.

Aceste ni le spune „Independ.“ Deveni-voru faptu aceste prevederi? Se pote. Dar' prin acēst'a va fi ore împedecata chiaru si pre unu tempu mai scurtu erumperea vulcanulu? Acceptămū sē ni respunda faptele, cari nu trebuie se ne întempine nepregatiti.

ISPANŢA. Scirile, ce le aflăm în telegramele reproduce su rubric'a „sciriloru electrice“ ne facu a crede, că republic'a nu va fi mai multu unu pium desiderium pentru fratii spanioli. Poterea suprema esecutiva se va incredinția unui triumviratu. Va stă în voi'a cortesulu, ce se va intr'unl în scurtu, a sustienă triumviratulu și cu elu form'a republicana.

Reacțiunea custatoria mai mare parte d'în preuti, si-incordeza tote poterile pentru a împedecă prosperarea tierci su guvernulu esitu d'în increderea și voinț'a poporulu, înse lupt'a îndreptata contr'a luminei și a progresulu nu mai pote fi productiva. Reacțiunea pote pune pe lece, înse a suprima triumfulu unei cause mari și juste neci cāndu!

Varietăți.

*(Conferinț'a) croatica d'în Zagrabia terminandu-si consultările presintă banulu patru operate: în caus'a regulării comunelor și comitatelor, și despre relațiunile patriarcali și urbariali.

*(Unu emisu alu ministrulu de industria și comerțiu spune, că în cetatea Utrecht în Olandi'a în lun'a lui sept. an. cur. se va arangia una espusctiune întrenatiionala de obiecte și manufacture d'în cerculu economiei și a industriei de casa, cu scopu d'a arētă căta economisatiune potu produce diferitele țiere în privinț'a mobileloru de casa, a instrumentelor, vesmintelor, nutrementulu etc.

*(Dupa „Szék. Közl.“ academi'a juridica d'în Tergulu Muresiulu obōndi dreptulu d'a tienē esamene de statu, comisiunea esam. se va denumi curendu.

*(Rózsa Sándor.) Dupa cum vreu a ști unele foie magiare, ominusulu erou alu pustelor, marele hotiu magiaru Rózsa Sándor éra e pusu la umbra fiindu-că domni'a-lui — mosiu caruntu cum este — începū de nou a reproduce vremile de viteglă, can lu lumea magiara chiaru tremură la audiulu numelu său inspaimentatoru. — Se pare, că scol'a de 15 ani nu l'a procopsitu de plinu.

*(Temperatura în Bucuresci.) Cotimū în Rom. de la 12/21 ianuaru, că termometrulu dlui Scarlatu Gr. Ghica de la 3. pana la 13. ian. a arētatu 15—16, 17, 19, 20 și espusu la Mogosiō'a 22 graduri dupa Reaumur. Se dīce că de la 1849 pana acum nu s'a arētatu o astu-felu de temperatura.

*(Programu natiionalu) În 28 ianuaru s'a tienutu în Becichereculu-Mare o conferinț'a mare serbesca în caus'a alegeriloru dietali, au participatu mai multi de 300 de membri liberali-opositiionali, tramisi de prin tote părțile d'în Basiē'a banatiena. Poporulu petrech cu entusiasmu cursulu desbateriloru. Cu unanimitate s'a primitu urmatorulu programu: Cestiunea naționalitățiloru pe bas'a cunoscutulu proiectu alu deputatoru serbi și romani; — cestiunea serbesca pe bas'a dreptulu istoricu; — spriginirea programulu natiionalu alu croatiloru în privinț'a autonomiei tierci lor; — întregitatea autonomiei Transilvaniei pe bas'a dreptulu publicu alu acēstei-a; cu opusctiunea unguresca întru institutiunile democratico-liberali ale statulu; — autonomi'a tierceloru slave d'încolo de Lait'a; — politic'a de neinterventiune și de liberare pentru poporale d'în orientu; procedura solidara cu romanii. S'au alesu unu comitetu centralu care si-are resiedinț'a în Neoplanta (Novi-sadu). Ser'a solenitate mare. (d. „A.“)

*(Multitumita publica.) Susorisulu se sente îndetoratu a-si esprime sincer'a multitumita tuturoru p. t. dd. cari au binevoitu a contribui la balulu datu în 16 a. c. în Blasiu, în sala „Otelulu natiionalu“ în folosulu meu. Ér' în specie dlu Petru Suciu, primariulu Blasiulu, primesca destins'a mea recunoscintia pentru ostensele întreprinse în favorulu meu. — Vien'a, 28 ian. 1869. Basiliu Samboteanu, medicinistu.

*(Tiganulu cu Racii.) În nr. tr. la celea ce se împartiescu sub rubric'a miscaminte electorale în Transilv. fecerămū o îndrumare la varietăți, unde înse d'în imbuldiel'a materialulu nu potū ocupă locu scirea la carea, ca la unu pendinte la cele d'în art. mentiunatu, voiamu să atragemu atentiunea cetitoriloru nostri. Suplenimū acum. D'în muntii Transilvaniei ni-se scrie că „pariatele Simionu d'în

Selciv'a-de-susu, au imblatu noptea d'în satu în satu, cu scrișori unguresci (sic.) pentru ca să se subscrie preuti și antiștii comunali d'în cerculu Lupsiei, la care partita se voru alatură și de carea se tienu? de Deakisti? séu de Tisaisti? (vedi! vedi!) Unu mocanu cu cerbicea grosa ar' fi respunsu popii: „Neci cu nemții, neci cu Turcii! parinte, éra dta, daca nu tieni cu romanii, să-ti cauti de patrafiru ca să nu-lu perdi.“ Respunsu romanescu, ce-lu recomandămū si altoru asemene instrumente proste în manile vicleniloru întiepti ca sierpii.

*(Cancelari'a de curte a Slavoniei) s'a desfintiatu în 1 februarie.

*(S. Sa Dobra) episcopulu Lugosiulu în 21 a. c. a depusu juramentulu de consiliariu intimu alu Maiest. Sale. înainte episcopulu d'în Cianadu Ales. Bonnáz, ca plenipotentiatu alu Maiest. Sale S. sa a primitu decoratiuni și de la Papa, denumindu-lu de sfetnicu alu tronulu papalu, precum și de conte și patriciu de Rom'a.

Sciri electrice.

Parisu, 31. ian. „Constitutionnel“, întrebuintiandu ocasiunea cuventării contelui Bismarck tienuta în contr'a domnitorulu d'în Hessen-Cassel, atrage atentiunea asupr'a iritatiunii, cu care contele Bismarck aminti periclele, ce amenentia Prusi'a d'în partea domnitoriloru deposeșiunati: Oratorulu atinse cordele patriotismulu, elu a apelatu la simțimentele germaniloru dechiarand'u că guvernulu prusescu este resolutu a se aperi cu tote mediu-locele în contr'a domnitoriloru detronati.

Madridu, 31 ian., Adi s'a facutu demonstrațiune pacinica în favorea libertății confessiunali, s'a tramesu la guvernulu una deputatiune su conducerea lui Castelar. Ministrii, anume Prim respunse, că libertatea confessiuniloru este faptu, înse despartirea baserecei de statu este una cestiune multu mai momentosa, de cătu să fia resolvita afara de cortesu (dieta).

Vien'a, 1 febr. Comisiunea esmisa în caus'a constituțiunii a desbatutu adi motiunea poloniloru, Kaiser propune, ca înainte d'a începe pertratarea motiunea să se dēe unei comisiuni, de 5 membri, ca să o studieze. Ministrulu interneloru combate opiniunile poloniloru dīcundū: Tote conclusele dietei au trebuinț'a de aprobare d'în partea coronei. Paragrafulu 19 d'în regulamentu are valoare în întielesulu acestu-a; la casu contrariu dieta ar' defige agendele senatulu imperialu, si guvernulu ar' avē numai rolulu d'a duce avisulu. Ministrulu finantiloru dīce, că d'în dorinț'a poloniloru ar' resultă subordenarea dietei senatulu imperialu. Terminandu-se discusiunea, propunerea lui Kaiser se primesce.

Parisu, 1 febr. „Gaulois“ înștiințieza d'în Madridu: În contr'a conduitēi reacțiunii și în fati'a pedecelor, ce s'a ivitu în calea tuturoru partiteloru liberali în privinț'a alegerii candidatiloru pentru tron, s'a decisu a se depune poterea esecutiva în manele unui triumviratu, care se va compune de siguru d'în Prim, Serrane și Rivero. Si prin acēst'a republic'a se pote tienē ca proclamata.

Washingtonu, 1 febr. Camer'a reprezentativa a decisu, ca diferinț'a de ginte și colore să nu mai pota împedecă esercerea dreptulu de alegere.

Belgradu, 1 febr. „Sveto Vid“ anunția, că la Nitschitza s'ar' fi întemplatu o lupta între montenegreni și turci; cu ocasiunea acēst'a au caditu 60 morti și 160 raniti.

Vien'a, 1. febr. Cu ocasiunea tragerii losoloru d'în 1860 au esitu urmatoriele serie: 83i 230, 779, 1033, 1050, 2405, 2567, 2823, 2953, 3018, 3022, 8110, 3264, 3616, 4413, 4529, 4557, 4902, 5041, 5055, 6496, 6537, 7415, 7705, 7848, 7889, 8338, 8600, 8686, 9013, 9544, 9702, 10552, 10692, 10040, 11223, 11461, 11501, 11514, 11839, 11860, 11967, 12075, 12581, 12697, 12743, 12862, 13173, 13203, 13533, 13628, 15275, 17923, 16906, 17285, 17494, 16962, 18009, 18558.

Îndreptare. În nr. tr. pre fati'a I column'a a trei-a alinea ultima, versulu 4, în locu de „Sabiiu“ a se ceti „alergă la Vien'a, mai nainte,“ etc.

Proprietariu, redactoru respunditoriu și editoriu:

ALESANDRU ROMANU.